

TELEGRAFUL ROMÂN

Nr. 6. ANUL XIV.

Telegrafulu este de doue ori pe septemana: joi'a si Duminec'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditor'a foiei pe afara la c. r. poste, cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate catre espeditor. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. car' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe anu au 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litero mici, pentru dou'a ora cu 5 1/2 cr. si pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu, in 20 Ian. [1 Febr.] 1866.

Sabiu 19 Ianuaru.

Cui nu i e cunoscutu câte indoieli erau între Români înainte de diet'a din Clusiu? Câte temeri nu se iveau, câte afirmări, cari vreau să faca pe lume să cređa, ca tôte drepturile castigate mai nainte, simplu prin intrarea in dieta voru fi nimicite și nulificate?

In nr. 10 trecutu amu incheiatu cu admonitiunea, ca sa nu cautămu nodu in papura, cu alte cuvinte, sa nu ne acaliămu de analisarea cuvintelor cum o facu acest'a filologii.

Astadi avemu multumirea de a ceti in diarele nostre nationale si opiniuni de acelea, care esprima aceleasi dorintie, care le amu esprimitu si noi de mai multe ori. Cu tôte aceste nu e de prisosu sa mai revenim inca asupr'a temei ce e adi la ordinea dilei si sa contemplămu lucrulu si din partea sea curatu practica.

Spre acestu sfersitu trebuie sa ne stramutămu in situatiunea, carea o amu amintitu in fruntea acestoru siruri, — in dilele dinainte de diet'a din Clusiu.

Déca nu aru fi intratu Români in acea dieta, oi s'aru fi abținutu cu totulu séu aru fi compusu unu protestu si l'aru fi datu de afara in dieta, ce aru fi urmatu?

Magiarii si Secuii ne aducemu aminte ca inca au protestatu in 1863 si dupa cum intielegemu, numai din caus'a apromissioniei ce avé sa o dea, ca nu voru lucră in contr'a regulamentulu casei, pre carele ei tocma nu-lu aprobau, in sa scim mai departe, ca protestulu densiloru nu au avutu nici o influentia asupr'a afaceriloru acelei diete. Ea s'a constituitu si au lucratu si fâra de densii, au adusu concluse si acelea fiindu substernute Maieșt. Sele Imperatulu au primitu sanctiunarea si prin urmare tôte formele recrete la o lege.

In Clusiu diet'a se constituea asemenea si fâra de Români. Sasi fâra de sprijinulu moralu alu Româniloru aru fi pututu fi cu totulu coplesiti, votulu Magiiloru aru fi pututu deveni votu unanimu, si protestulu datu de afara de bariera dietate pusu ad acta si rescriptulu imp. atunci pôte capetă cu totulu alta forma.

Passivitatea nostra aru fi pututu produce in cercurile mai inalte, unde se doresce o complanare definitiva a diferentieloru, indignatiune; nu aru fi impedecatu in sa torentele ce si-a luat odata cursulu seu, totu asiă dupa cum nu l'a pututu impedecă dietele cele sgomotose si pline de cuventări aprige indreptate asupr'a regimulu, de dineolo de Lait'a.

Se vede dara, ca tôte acestea si urmările acestora au fostu seriosu considerate si desbatute in conferintiele natiunali din Clusiu. Se vede ca si aceste au motivalu statorirea principiulu activității ei.

Si in adeveru déca ne aducemu aminte numai de folosulu ce l'au produsu cuventările Româniloru de acolo, care pre lângă alte au esercitatu usulu limbei datu de legile din 1863/4 si contestatu chiaru si de cele din 1848, déca ne aducemu aminte adeverurile acele curate spuse in fati'a tieriei si a lumii, — câtu efectu nu au avutu ele? Insa partea cea mai insemnata remane si va remanea, ca votulu ce l'au datu Români au trebuitu consideratu si substernutu intocm'a că si celelalte acte dietali Maieștatei Sele. Din acest'a apoi, vediendu-se câtu de tare tinnu Români de terenulu ce l'au castigatu, vedemu faptice in rescriptulu p. n., considerarea aceluia si garantarea lui si pentru venitoriu si ce e mai multu, reafliămu chiaru si espressiunile votulu romanescu in pasagele in care ni se garantéza drepturile cerute in acelasi p. n. actu.

In zadar se muncesce „N. Fr. Presse“ si cealalta diurnalistica centralistica, parte a ne inculpă, parte a ne inspaimentă, cu scopu de a ne retiné dela actiunea politica de fatia, pentruca acestea suntu prea manifeste si cadu in vederea ori carui'a, care are câtu de puțină cunoscintia a lucrurilor politice.

Presupunendu, si inca din cele ce cetim mereu in diurnale, presupunendu cu probabilitate destulu de mare, ca chiaru si cu ocaziunea dietei de incoronare voru veni pe tapetu cestiuni atingătoare de interesulu nostru celu mai vitalu, de terenulu nostru, ce e mai firescu decâtu sa avemu acolo pre barbati nostri, cari sa radice cuventu pentru elu?

De va fi ascultatu de majoritatea dietei, de nu va fi ascultatu, in sa de a-lu manifestă, de a-lu depune in protocolu si asiă alu pune sub ochii lumii civilizate, nu pôte sa ne oprésca nimenea, si apoi déca nu adi, totusi mâne va avé folosulu realu, pentru ca continuitatea drepturiloru nostre prin acest'a este sustinuta si pastrata.

Evenimente politice.

Sabiu 19 Ianuaru.

Precum vedemu si audim in tôte părțile Transilvaniei se facu pregatiri de alegeri.

Sasi se vede ca nu pasiescu la nice o afacere de alegeri, pâna nu facu câte o reservatiune de dreptu.

Din Clusiu aflămu, chiaru si dupa diuarie vieneze, ca comitetulu centralu au decisu, ca si Israeliti sa aiba drdptu la votu, de si nu suntu pomeniti espresu in lege. —

Pregatirile pentru primirea Maieștățiloru Sele in Pest'a fusera grandioasa.

In tempulu mai din urma eră vorb'a de o apropiare a partideloru din diet'a unguresca si in adeveru dintre resolutiunisti au trecutu multi la adresiții lui Deák. Diuariele de Vienn'a ii deosebescu in tipulu urmatoriu: cei din urma suntu dupa acelea, deakisti si cei dintăiu deakiani. Deakisti recunosc pe Deák de conducatoriulu loru nu numai dupa principii ci si in esecutarea practica, si asiă Deák cu tota politic'a lui e conducatoriulu loru. Deakiani séu deakisti cei noi, voru urmá acelu barbatu, carele va representă principiele lui Deák depuse in adres'a din 1861 fia apoi acelu Deák, fia altulu ori carele.

Dupa diarele ce le avemu, aflămu, ca terminandu-se verificările, in siedinti'a din 27 Ian. presedintele casei deputatiloru face cunoscutu ca adres'a la cuventulu de tron, e la ordinea dilei. Dupa cetirea cuventulu de tron, Deák propune alegerea unei comisiuni de 30 membri carea se elaboreze proiectulu de adresa.

Dupa o pauza de 10 minute reincepadu-se siedinti'a sa datu voturile pentru alegere, comisiunei de adresa.

Membrii de natiunalitate romana si serba se dice ca s'au inoitu la o lista propria de acci ce sa se candideze pentru comisiunea de adresa. —

Cas'a magnatiloru au avutu in aceeasi di siedintia in care presedintele incunoscintiéza cas'a despre primirea deputatiunei la Maieștatea Sea Imperatés'a.

Comitetulu cetățieniloru pesteni au făcutu unu apelu către populatiunea din Pest'a pentru primirea cuvenintiose a Maieștățiloru sale. —

In diet'a Croatiei au vorbitu Episcopulu Stroszmayer tinendu o cuventare splendida de trei ore, pentru adres'a majorității si pentru o legatura mai de aprópe cu Ungari'a, pre lângă conditionile espuse in art. 42 din diet'a croata dela 1861. Cu deosebire accentuă mentiunatul Episcopu, ca in adresa sa se céra integritatea regatulu triunitu. —

Desbaterea generala asupr'a adresei la cuventulu de tron s'a incheiatu.

Din Bucovina aflămu, ca diet'a cu privire la fometea ce domnesce acolo, in siedinti'a de séra din 25 Ian. au primitu dupa a treia cetire, legea pentru contragerea unui imprumutu de o jumetate de milionu prin zalogirea de obligatiuni de a le fondulu religiosu si eventuelu a unui bunu alu fondulu religiosu. —

Din afara nu putemu aduce lucruri mai insemnate, decâtu ca pres'a in cea mai mare parte se ocupa de conjecturi asupr'a cuventulu de tron rostitu de imperatulu Napoleonu la deschiderea corpuriloru legiuitoare. Adangemu atăt'a, ca se constatéza trecerea lui Prim in Portugali'a, de carele dice unu diuaru din Lissabon, ca va fi primitu de Portugiesi ca unu Spaniolu, carele s'a incercatu in desiertu a eliberă tier'a sea de despotismu.

Din Greci'a ne impartasiescu diuariele, ca regele Georgiu au desavuatu purtarea tatalu seu a regelui Daniei, prin carea cestu din urma vrea sa mijlocésca interventione straina in Greci'a si prin scés'a au castigatu popularitate mare.

In Romania a discutiunile in camera sunt a uneora sgotose, de-si pana acum majoritatea au fost pe partea regimului.

Monitoriul oficial aduce unu decretu domnescu si in urma o cerculara catra prefectii districtelor, prin care se indatoreza fia-care barbatu indigenu dela 17—50 ani a se deprinde la arme 3 ore pe septamena (duminea), din care un'a e menita pentru darea la semnu. In fia-care comuna are sa fia unu tobariu si unu cornistu, iara soldatii, carii au statu in servitiulu militariu regulatu, au sa fia instructorii in deprinderea armelor. Comand'a in sa se incredintieza in fia-care cercu unui locoteninte, unui suboficeriu si unui soldatu din armata. De doue ori in anu au sa se adune cei dela 26—32 de ani in capital'a cercului, unde sa faca mustrele cele mari si unde se pota fi inspectiunati.

Revista diuaristica.

In diet'a Boemiei s'a adusu concludu pentru egal'a indreptare a limbilor tieriei in scolele mijlocii, carele s'a radiecatu la valore de lege si capeta in fine sanctiunarea Maiestatei Sele a Imperatului. Asupr'a sanctiunarei acestei legi se exprima „Vaterland“ in urmatoriulu modu: „Principiulu egal'e indreptatiri, pe carele monarcu cu inalt'a-i intiepciune vrea alu sustine ca pre unu luciferu siguru, in caosulu intereselor, ce se incrucieseza in patri'a nostra cea atatu de diversa, — prin sanctiunarea legi despre egal'a indreptare a amenduroru limbilor tieriei in scolele mijlocii ale Boemiei, se apropia si mai tare de realizarea sea. Si fara de voia trebuie sa i vina in minte fiacarui'a, carele cunoce numai incatu-va referintiele Austriei si carele are in privintia diversitatea, dara si darurile cele bogate ale nationalitatiloru din monarchia, — dicerea regesca, carea se nimeresce atatu de bine la Austria. „Unius linguae regnum imbecille!“ Si precum pote acesta egala indreptare numai sa inainteze puterea si dezvoltarea statulu celui diversu alu imperiulu nostru, asi de siguru va usura si inlaunru o comunicatiune pacinica si plina de binecuvantari. Pentruca nu mure si indiferente sa locuiesca nationalitatile unele langa altele, ci in viia comunicatiune imprumutata, si fara de ura minutiota si fara mandria vatamatoresca se alipesca de patria, carea de seculi fu martor'a oreloru loru fericite si nefericite. Din acestu punctu de vedere austriacu privimu noi egal'a indreptare nationala si din acestu punctu de vedere si salutamu noi sinceru santiunea imperatesca.“

„Ost d. Post“ si „Neue Fr. Presse“ din puncturile loru de vedere au temeri fatia cu mesur'a acesta si se indoiescu despre lips'a ei. —

„N. Fr. Blatt“ venindu asupr'a verificatiuniloru ce au capetatu o estindere estraordinara, se mira de taciturnitatea barbatiloru de statu despre cestiunile de dreptulu publicu si adauge, ca catu de bine primitu e si celu mai micu sunetu ce se pote audi de unde-va in privintia acesta. Unu astfelu de sunetu este ceea ce referesca coresp. pestanu dela „Graz. Tagesp.“ despre cursulu ideiloru alu proiectulu de adresa din diet'a ungresca. Corespondintele dice, ca autorulu proiectulu este Deak si mai ca se intielege de sine, ca tonulu acestei'a e tonulu celui mai finu barbatu de statu. Deca acestu proiectu va fi primitu de dieta, fara schimbari atunci chiaru si in cercurile contrarie va fi bine vediatu; pentruca adres'a nu face pretensiuni ci se roga si prin tota adres'a domnesce unu spiritu de supunere si lealitate. Rugarile cari se facu in adresa nu suntu argumentate atatu din punctu de vedere de dreptu, ci suntu motivate prin principiulu utilitatii si apoi se arata, ca cererile aceste nu suntu numai in interesulu propriu alu tieriei, ci ca ele suntu indreptate catra monarcu cu privire la binele statulu intregu. De ce se roga Ungari'a, se vede destulu de chiaru din situatiunea de fatia, asi incatu nu e de lipsa de a mai face recapitulatiune asupr'a acelor'a. Postulatele depuse in adresa se referescu asupr'a instituirei ministerieloru ungresci si asupr'a restaurarei comitatelor. Motivele prin care se arata necesitatea implinirii dorintieloru si cereriloru Ungariei suntu espuse in adresa in tota estensiunea.

„Debatte“ tratieza cestiunea croata. Aruncandu o privire asupr'a desbaterei adresei nu pote sa nu observeze, ca din cate proiecte de adrese au estu pana acum, nice unulu nu corespunde, situatiunei faptice. „Ele (proiectele) facu pretensiuni categorice unde e vorba de pertractari; suntu cerbicoase si unilaterali, candu aru trebui sa fia preventiore si mijlocitoare.“

„Zukunft“ dice ca coresp. din Vienn'a dela „Narodni listy“ carele se obicinuesce a-si lua informatiunile din cancelari'a aulica ungresca, da cu parerea, ca dietele de dincolo de Lait'a voru fi deodata intrebate despre parerea loru in privintia constitutiunei si acesta pentru ca sa faca pressiune asupr'a Ungariei, despre carea nu se mai indoiesce nimenea, ca nu va face mai multe concessiuni decatu cate va caut'a sa faca. „Zkft“ adauge la acestea ca perplexitatea trebuie sa fia mare, deca cancelari'a isi ia scaparea la asemenea marturisiri.

„Mag. Vilag“ organu alu cancelariei aulice ungresci se vede a se familiarisa chiaru si cu ide'a de unu ministeriu responsabilu ungrescu.

Conclusulu

Adunarei scaunale din Sabiu adusu cu ocaziunea pastrei la constituirea comitetulu centralu este de urmatoriulu cuprinsu:

Considerandu, ca „dupa p. n. rescriptu reg. din 25 Decembre 1865 se concede, ca si M. principatu alu Transilvaniei sa tramita deputati la diet'a presenta de incoronarea Regatulu Ungariei;“

Considerandu mai departe, ca in acelasi se dechiara respicatu, ca prin acesta nu se altereza nici de cum u su starea in dreptu a legiloru emise pana acum;“

Considerandu in fine, ca in laudatulu p. n. rescriptu reg. se dice chiaru si respicatu, ca uniunea Transilvaniei cu regatulu Ungariei „se pote realisa numai pe basea regulatelor referintie de statu a le tieriloru coronei ungresci intre sine si fatia cu imperiulu“ si ca mai departe aceea se mai face „aternatore dela convenincios'a respectare a intereselor speciale ale tieriei Transilvaniei si de la garantarea pretensiuniloru de dreptu a diferiteloru nationalitati si confessiuni si dela corespundetorea regulare a cestiuniloru administrative a le tieriei:“

Adunarea scaunala — insufletita de simtiulu pietatei omagiale, si animata de increderea cea neclatita si neschimbata catra Maiestatea Sea c. r. apostolica, preagratosulu ei Imperatu si Domnu — care (incredere) aceasta adunare scaunala totu deaun'a o au tinutu santa si nevatemata si o va tine — si pentru ca sa ia parte la actulu celu de insemnate pentru tote tierile coronei ungresci, concludu a corespunde acestei provocari si a incepe alegerile pentru diet'a presenta a regatulu Ungariei.

Adunarea scaunala radimata pre considerarile de mai susu, luate din p. n. rescriptu reg. din 25 Dec. 1865 nu pote sa priveasca aceasta tramitare de deputati la diet'a ungresca, a carei scopu e incoronarea, nici de inceputulu unei esecutari a uniunei Transilvaniei cu Ungari'a, ci in contra acesteia si face serbatoresca si formalu reservatiune de dreptu, de ore ce ea se tiene cu credintia de parerile espuse in representatiunea universitatii nationalu din 6 Noemvre 1865 si in votulu seperatu alu majoritatii sasesci din 12 Decembre 1865 dela diet'a din Clusiu si cu deosebire de aceea, ca conditiunile unei impreunari mai de aproape a Traniei cu Ungari'a, trebuie statorite si garantate cu privire la interesele comune a le amanduroru tieriloru, prin unu contractu bilateralu intre ambe tierile in o dieta trana, pre langa sanctiunea coronei. —

Program'a

despre espunerea premiiloru de statu la espusetiunea generala de economia rurala si silvanala pregatita de societatea c. r. economica rurala din Vienn'a pentru lun'a lui Maiu 1866. —

Maiestatea Sea c. r. apostolica s'a induratu pregratosu a concede, cu preinalt'a decisiune ddo 8 Octobre 1865 pentru redicarea si imbarbatarea la economi'a rurala, summa de cinci spre-diece mii fiorini ca contingentu din finantiele statulu, pentru espusetiunea pregatita de societatea c. r. economica rurala pe lun'a lui Maiu 1866 tinetore in Vienn'a, din acesta dotatiune se voru espune urmatoarele premii si spese, statorindu-se totodata, ca totu din partea despartimentelor de juri infiintate de espusetiunea economica rurala din Vienn'a, se va decide si asupr'a competitoriloru la premiele de statu, la care despertiementu in sa, se va denumi incatu se atinge de premiele de statu de catra Ministeriulu de comerciu si economia populara unu comisariu. —

I.

Premii pentru armesariice se afla in posesiunea prasitoriloru de cai din monarchi'a austriaca: —

pentru armesarii in etate de 3 pana la 6 ani, carii se voru afla destulu de apti pentru prasirea cailoru de tiara, si carii s'a intrebuintiatu deja ca armesari, seu se voru intrebuintia ca atari catu mai curendu: 4 premii a 40 galbeni austriaci, 4 premii a 30 galbeni austriaci, 4 premii a 15 galbeni austriaci, la olalta 340 galbeni.

II.

Pentru animale cornute in posesiunea economiloru austriaci, cariile intrebuintieza spre prasila.

1) Animale de prasila. —

Pentru taurii de prasila care suntu in deosebi recunoscuti ca apti spre nobilitarea prasilei interne in etate de 1½—4 ani de rasa englesa Shorthorn, seu de ce olandesa — frisca. —

2 premii a 30 galbeni 2 premii a 20 galbeni, 2 premii a 10 galbeni — la olalta 120 galbeni. —

2., Animale de ruda.

a. Pentru vacile apte seu pentru lapte seu pentru ingrasiatu dela 4—7 ani seu juninci, dela 1½—3 ani din un'a seu cealalta din rasele mentionate: 4 premii a 15 galbeni, 4 premii a 10 galbeni, 3 premii a 8 galbeni la olalta 124 galbeni.

b. Pentru asemenea din vacile de prasila de ras'a interna, seu de cea elvetina prasite cu tauri shorthonici seu olandesi: 4 premii a 8 galbeni, 3 premii a 6 galbeni la olalta 50 galbeni. —

III.

Pentru oile de prasila aflate in posesiunea economilor din Austria.

1. Oide prasila de rasa de merino: care pelanga o structura buna de trupu, mai impreuna in sine intr'unu modu forte lucratoriu atatu sanetatea catu si structura buna, si cantitatea lanei.

a. Pentru berbecii de prasila in etate de 1½ pãna 4 ani. 4 medaile de aur, in pretiu de câte 12 galbeni.

b) Pentru oi de ruda in etate de 1½ pãna la 5 ani (trebuie espuse celu putinu 4 oi de acesta specie)

2. Pentru animale de prasila de ras'a asiã numita oi carnose, care ori s'au importatu, ori s'a prasitu in Austria, cari intr'unescu ingrasiarea si cantitatea lanei;

a) Pentru berbeci de ruda in etate de 1½-4 ani 2 premii a 12 galbeni, 2 premii a 8 galb.- la olalta 40 galb.

b) Pentru oi de ruda in etate de 1½ pãna 5 ani (celu putinu 4): 2 premii a 10 galb., 2 premii a 6 galbeni la olalta 32 galbeni. —

IV.

Pentru porcii de prasila aflatori in posesiunea economilor rurali austriaci:—

a) pentru porci ce se tragu din ras'a serbica si bosnica, care se arata in deosebi apti pentru prasila,

b) pentru porci ce se tragu din rasele cele mai bune a porcilor englesi (Yorkshire, Essex etc.)

1. Pentru vieri 2 premii a 10 galbeni, 3 premii a 8 galbeni.

2. Pentru scröfe de prasila: 3 premii a 8 galbeni, 3 premii a 6 galbeni,— la olalta 86 galbeni.

V.

Pentru inusi canepa produsade economii rurale austriaci.—

1. Inu topitu in apa, melintiatu si curatitu.

Pentru probele de calitate cea mai buna, prelãnga documentarea surfetiei semanate si a cuantitatii castigate: 4 premii a 10 galbeni, 5 premii a 8 galbeni— la olalta 80 galbeni.

2. Cãnepa topita melintiata si periata (curatita) pentru asemenea calitate etc. cá si la inu: 4 premii a 10 galbeni, 5 pr. a 8 galbeni.—

VI.

Pentru produse de cultura matasei in imperiulu austriacu. —

Pentru gogosi de matasa cea mai sanetosa si de calitate buna din anulu 1865 despre care, precum si despre cuantitatea castigata, e de a se aduce un'a documentare oficiosa, demna de creditu. 4 premii a 20 galbeni, 4 a 15 galbeni, 5 a 10 galbeni la olalta 190 galbeni. —

VII.

Pentru bumbaculu produsu in imperiulu austriacu. —

Pentru bumbaculu produsu de posesorulu seu arendatoriulu esponente dupa mesur'a calitatii, si a cuantitate produsa dupa documentarea oficiosa: 3 premii a 15 galbeni, 4 premii a 12 galbeni, 4 premii a 10 galbeni, 3 premii a 8 galbeni— la olalta 157 galbeni.—

VIII.

Pentru vinuri austriace predeplinu apte de esprt. —

Seu productulu propriu, seu vinuri interne, cari s'au ingrijitu si pregatitu de negutiatoriulu de vinuri in privinti'a, in butelii si etichetatu, pre lãnga aratarea cuantitatii produse, si a pretiului.—

10 medaile de aur (a 12 galbeni.)

IX.

Pentru foi de tabacu produse, si espuse de producenti austriaci. —

Pentru cele mai bune calitati din productulu anului 1865 — 3 premii a 10 galbeni, 4 premii a 8 galbeni, 4 premii a 6 galbeni,— la olalta 96 galbeni. —

X.

Pentru lucrãrile in cultura de pesci artificiosã in imperiulu austriacu.

Pentru succesulu bunu a inaintãrei culturai de pesci care trebuie oficiosu documentatu.

Pe lãnga acestu documentu e destulu a se mai produce la espusetiune, seu modele ori aparate spre, seu produse din cultura pescilor.— 2 medaile de aur, 2 premii a 10 galbeni.—

XI.

Pentru machine si utensilie pentru economia rurala fãcute si espuse de fabricantii austriaci.

1. Pentru colectiunea cea mai buna de masini seu utensilii practice probate de economia rurala, pentru intrebuintiarea acestorã seu prin animale de jugu seu cu mãna. — 1 premiu a 50

galbeni, 2 premiu a 40 galbeni. — la olalta 130 galbeni.

2. Pentru masina cea mai bine construita spre semanarea semintieloru 2 premii a 10 galbeni. —

3. Pentru pluguri bine construate si practice probate de constructiune engiesã seu a lui Hohenheimer seu de alta constructiune buna. 2 premii a 8 galbeni, 3 premii a 6 galbeni la olalta 34 galbeni.

4. Pentru alte utensilii singulare de economia rurala si silvanale,— recunoscute in deosebi apte, pentru intrebuintiarea lor prin cai seu mani. 2 premii a 10 galbeni, 3 premii a 8 galbeni,— la olalta 44 galbeni.

XII.

Determinatiuni ulterioare.

1. La fia-care premiu banale se da un'a medalia de argintu si 25 30 din cele din urma mai remãnu cá premii suplötorie in dispositiunea comisiunii de juri.

2. In privinti'a tuturoru competitoriloru la premii animali (premiu de statu seu de societate) se voru solvi, la cerere, desdaunãrile de drumu din dotatiunea statului pentru espusetiune, sub conditiunile urmatore.—

Fia-care esponente de cai, animale cornute seu de porci care si-au adusu animalele sele, din un'a departare celu putnu de 10 miluri, in sa nu a capetatu premiu, va putã pre-tinde, recunoscandu-se animalele sele apte pentru espusetiune, urmatorea desdaunare de drumu. —

1. Pentru unu calu seu vita corauta.

a) dela 10 pãna 59 mile departare pentru unu milu 50 xr. v. a. b) dela 60 si mai multe mile de fiacare animalu 30 f.

2. Pentru porci la departarea dela 10 si mai multe mile pe fiacare porcu si milu 20 xr. —

Vienu'a 28 Octobre 1865.

Dela Ministeriulu c. r. de comerciu si de economia rurala.

Dela dieta Ungariei.

Din cele ce avemu inainte-ne dela diet'a Ungariei, vedemu ca verificãrile abiã s'au terminatu. Lucruri interesante vinira pe tapetu cu ocaziunea acest'a, pentruca cetimu ca la unele alegeri au fostu batãlii formale cu câte 5 si mai multi morti si cu câte 100 de rãniti. Insemnandu aceste trecemu dela siedinti'a, despre care amu referatu publicului nostru mai pe urma la cea a XVII si cu deosebire la verificarea deputatului din Szilãgy Cséh, comitatulu Solnocului de mijlocu, Ladislau Décsy. Din petitiunea venita contra acestui deputatu se vede ca 2500 de alegatori nu au pututu votã, fiindu ca au fostu atacati de contrari si asiã din caus'a batãiei celei sãngeröse, ce au urmatu, in carea unulu fu si omoritu, nu au pututu luã parte la alegere. Tury sprijinesce propunerea, cá sa se faca cercetare si in cuventu mai lungu si esprima speranti'a, ca nu va trece multa si va domni pace si buna intielegere intre nationalitãti, si ca nationalitatea nu va mai servi de mijlocu de agitatiune. Iokai se simte forte indetoratu casei pentru conclusulu ei celu intieptu, in urm'a cãru nu vrea sa ventileze la desbaterea verificatiuniloru cestiuini politice, cum e cea a nationalitãtloru, care va veni mai curendu seu mai tãrdiu la ordnea dilei. Pãna la momentulu acel'a in sa unde va veni a se desbate cestiuinea acest'a aru dori, cá cestiuinile politice sa nu fia mestecate cu cele de dreptu. Densulu asiã dara nu cere dela casa, cá in cestiuinea verificãrei de fatia sa urmeze o politica buna seu mai buna in cestiuinea nationalitãtloru, ci cá cas'a sa fia drepta dupa cum au fostu si pãna aci. In fine recomanda casei sa trãmita spre cercetare unu membru, carele sa fia catu se pöte nepãrtinitoriu si sa multiamesca amãndoue partidele. De unu atare membru recomanda densulu pe bar. Ludovicu Simonyi. V l a d u si P a p u suntu pentru total'a nulificare a alegeriloru si descriu cu coloru forte triste incordarea ce exista intre aceste douë nationalitãti, ce locuiescu in cerculu respectivu de alegere. Tisz'a deplãnge in cuventare scurta, ca in cestiuini de verificatiuni se impletescu referentiile diferiteloru nationalitãti si se pronuntia pentru cercetare, lãnga care opiniune se alatura si diet'a. Fãra nice o desbatere se verifica Coloman Cando, Alessandru si Georgiu Mocioni.

Tergulu Muresiului 16 Ian. s. n. 1866.

Rescriptulu pentru amanarea dietei transilvane din Clusiu — fiindca legile pãnacum'a aduse se sustinu in vigöre, numerãndu-se intre acele si art. din 1863 despre egalã indreptãtire a natiunei romãne si a confessiuniloru ei, — au causatu intre Romãni ce-va mangaiare, si cei bine pricepatori o ascriu acest'a tinerei Romãniloru din diet'a din Clusiu intru apurarea propunerei Esc. Sele Metrop. Br. de Siagun'a.

Acum au a se face alegeri pentru diet'a din Pest'a: cumca Romãni suntu datori a alege, toti cari suntu indreptãtiti, credu, ca dupa cele intemperate nimene nu se va indoi. Aru fi bine candu aru fi fostu o conferintia seu unu congressu nationale, unde sa se determine, care unde sa pasiësca cá candidat, — dupa ce in sa acest'a nu s'au intemplat este de lipsa, ca Romãni in tôte

tercurile alegatōre sa-si determine candidatul se u, sa voteze toti pentru unu si sa nu voteze nime pentru neromānu, se u sa nu voteze pentru unu romānu, care lu voru candidā neromāni.

Acést'a este a se face cu atât'a mai vertosu, căci altmintrea neromāni deca capeta câte unu votu si dela romāni, striga in lumea lărga, ca ei sunt deputati si ai Romānilor, si asiā lucra in numele Romānilor in contr'a intereselor acestor'a, — totu acést'a o facu si acee'a romāni, cari sunt candidati prin neromāni; mai incolo dupa ce Romāni si asiā au tare putine cercuri alegatōre, unde voru putē reesi cu candidatii lor. ad. in districtulu Naseudului 2., in alu Fagarasiului 2., in Orasiulu Hatiegu 1., in scaunulu Miercurei 2., in alu Sebesiului 1., in cotulu Solnocului cu mare necasu 1., in cotulu Dobocei pre lānga o contielegere tare mare. 2., — sa se contielega, ca toti Romāni din unu cercu alegatoriu sa voteze numai pentru unu individū, ca nu cum-va voturile romāne sa se imparta si asiā sa triumfe partitele contrarie. Deca cotulu Clusiului, alu Turdei, si alu Albei de josu s'aru imparti in câte dōue cercuri alegatōre, atunci cerculu de josu alu Clusiului, celu de susu alu Turdei si cerculu Vingardului alu Albei inf. aru putē esi cu ablegati romāni. Nu sciu cum este lucru de in cotulu Hunedōrei nu a esitu si la diet'a din Clusiu bateru unu deputatu romānu; acolo inca sa se traduiēsa preotii si intielegintii romāni cu comitele supremu in frunte a alege bateru unu romānu pentru diet'a din Pest'a; Bar. Franc. Nopci'a este romānu de nascere, are in Silvasiu fratielāti romāni, este omu consideratu, si informandu-lu bine, va stā pentru unu deputatu romānu. Ce se atinge de modulu alegerei, acést'a se pōte intemplā prin achiamatiune, deca in sa 15 alegatori pōtēscu, trebue sa fia votisare individuale, — ca sa se incungiere neplacerea, ce amu simtitu prin aceea, ca fratii magiari in Clusiu s'au fālitu ca sunt alesi si prin romāni si asiā au sa lucre si in numele Romānilor, cum au fācutu T i s z ' a si H o s z u. E de lipsa că Romāni in tōte cercurile sa pōtēscu votisare individuale, adeca, sa se insinue 15 alegatori la comisiunea de alege-re, si sa cēra votisare individuale.

Mare reu este in comitate, ca in sensulu legiloru din 1848 si dupa prax'a din 1861 precum si dupa despusetiunile fācute in 1865 comitetele, cari au a lucrā in numele universitātii comitatelor, sunt compuse fāra esceptiune mai numai din magiari, bateru ca in tōte comitetele Transilvaniei 9 din 10 pārti sunt romāni si numai o parte magiari: bateru ca Romāni in comitate au mai multe posesiuni, de cātu Magiarii, si de se va face numerare nepartinitōre si inteligintia adevērata a Romānilor e mai mare, decātu a Magiari-lor; asiā Romāni au a se luptā si cu comitetele aceste, cari alegu comisiunile alegatōre cu eluderea Romānilor. Mai pre urma este si aceea nedrepta e, ca unu comitatu cu 200 de mii de suflete tramite 2 deputati, Gherl'a cu 3000 de suflete iara 2 si Cinculu mare cu 5000 de suflete iara 2., ast'a inca e fācuta in 1848 pentru stricarea Romānilor, precandu Ungari'a este impārtita in cercuri de 30,000 de suflete cari tramite câte 1. deputatu.

Chiaru asiā reu este si censulu de 8 fl. conv. pentru fostii coloni — candu in Ungari'a unu colonu, care are 4 juguri de pamentu este alegatoriu, in Tranni'a sunt cari au 30 de juguri si nerespundendu 8 fl. conv. dare de pamentu, nu potu alege. Aceste sunt reutāti pentru romāni cari au unu numeru mare de coloni in comitate; aceste reutāti sunt a se stirpi, si Romāni au a lucrā pe calea legislatiunei pentru stirpirea lor.

Sa binevoiti Domnule Redactoru a dā locu sīrurilor acestor'a in „Concordia“, iara celelalte gazete romāne a le transpune in colōnele sele. D. M.

Prag 20/8 Ianuariu.

(Agricultura.) Romānu si astadi se ocupa mai cu sēma cu agricultur'a credita dela vechii sei strabani Romāni, acést'a-i da pānea de tōte dilele, imbracamentulu, si-i acopere tōte necesitātile. Se cercāmu in sa Domnilor si frati, mai de aprōpe ore economisarea, care o pōrta Romānu in presente aduce-i atātu venitu curatu, incātu se fia sperare de o inaintare comuna in mijlōcele sale materiali, ori pōte-si acoperi celu putinu necesitātile sale de tōte dilele? La acést'a intrebare Domnilor, — vedindu poporulu impresoratu de apesāri, necesitāti si suferintie pre ce deve se respundemu cu „ba nu“ deca nu voimu a ne folosi de lingusiri, cari aru sierbi numai spre daun'a nōstra propria. Cum si pōte cugetā cine-va, că economisarea cea de mii de ani inventata, si de atunci nemai perfectiunata, se fia in stare a produce fruptele necesarie spre acoperirea necesitātiloru de astadi, candu posesiunea agricultoriului se totu imputinēsa — immultindu-se poporatiunea er' spesele i se totu immultiescu, lucsulū inca lu vedemu din di in di indesandu-se si mai tare, chiaru si in casele tieraniloru. Mai nainte mergeā bu'a si mosiulu judelui comunalu inca superbi la biserica cu camesi tiesute de case din tortu de fuioru si cu marami de peru, ma chiaru si de bumbacu ori atia; pre candu astadi si servitōrea o vedi imbracata cu camasia de giolgiu si marama pre-

tiōsa fina, chiaru si candu merge dupa apa la fantāna. Mai de multu tieranulu nu se ingrigiā a-si dā fii la scōla, (pōte nici nu-i erā concesu), dar acum deve sa-si crēscā fii la scōla, precum cere spiritulu tempului si civilisatiunea de astadi. — Mosiulu ce e dreptu, au potutu traī cā unu tieranu din proprietatea sea, ca nu au spesatu cu tatalu si cu unehii mei pre la scoli, nice lucsulū nu erā pre atunci atātu de mare; dar tatalu meu, care au capetatu numai a cincea parte a proprietātiei mosiului, abiā si a potutu sustinē famili'a; si ce voi face eu cu a patr'a parte a posesiunei tatalui meu, de ōrece si noi suntemu 4 frati, cari toti d'abiā se luāmu parte din putin'a proprietate, cum 'mi voiu potē cresce fiii la scōla? de unde se scotu mijlōcele necesarie spre acoperirea speselorū celoru mari, cari se receru astadi? — Astfelu de casuri se dau fōrte multe intre poporulu agricultorū, aceste aru debuī luate in consideratiune, si a nisui intr'acolo, că poporulu sa i se arate calea, care urmandu-o se pōta scōte si din pamentu mai putinu venitū multu. La intrebārile precedente Domnilor, eu voiu respunde: „in sinulu pamentului jace ascunsu fōrte multu tesauru, care deca voiesci a-lu scōte debue sa-ti demiti instrumentele economice afundu in pamentu — si nu scormoni numai, cum esti indatinatu a face —, agrii folosesce-tii toti in fia-care anu nu-i lasā cā ogōre sa se inradacineze intr'ensii scaietii, bosii si alte buruieni, va sa dica: cultivēza-ti agrii dupa unu altu metodu mai ratiunalu, si pamentulu — sinceru fiindu, ti va deschide sinulu seu, cā se poti scōte tesaurii dintr'ensulu!“

Nu numai Romānu are pamentu putinu, Moravulu si Boemulu au si mai putinu cā Romānu, si totusi acesti'a au cetāti nenumerate, unde inflorescu artele si industri'a, cari tōte su basate pre agricultura. — Cum se desfatēza ochiulu omului, candu privesce cāmpurile Boemiei si a Moraviei, pre tōte cāmile, radiōrele si marginele agriloru su plantate pre ambe pārtile cu pomii cei mā nobili, incātu apare intregu cāmpulu cā o gradina pompōsa si bine cultivata, de si pamentulu acestorū tieri dela natura e cu multu mai debilu, cā celu posiediutu de Romāni; de ōre ce, pre cāndu aratru Romānulu intōrce brēsd'a cea nēgra si grasa a pamentului binecventatu, acel'a si alu Boemulu si Moravulu intōrce pietrisiu si bucāti de stānca; in sa tōte aceste scaderi naturali le invingu agricultorii acestorū tieri, prin economisarea ratiunala ce o pōrta.

Din tōte aceste urmēza, ca si Romānu debe se introduce in economi'a sea unu altu metodu mai bunu, cā sa ajunga odinōra agricultoriulu la o stare mai fericita si mai dēdna de unu venitoriu mai doritu. (Va urmā.)

Varietāti.

(+)

Ioann Aronu c. r. capitanu auditoriu in pensiune reposā in 27 Ianuariu st. n. in etate de 74 de ani in urm'a morbului typhus si se inmormentā cu tōte ceremoniele militari in 29 a. l. c. la 3 ōre dupa amēdi.

Reposatulu au servitu cā auditoru in Regimentulu romānu I de margine din Transilvani'a, aprōpe la 30 de ani si cā barbatu iubitoru de dreptate au sciutu sa-si cāstige totudeaun'a complacerea superioriloru, iubirea egaliloru si adevēratulu respectu alu subordinatiloru sei. Densulu s'a bucuratu do iubirea contimpuraniloru si sotiloru sei in servitiu din tōte trei categoriele de mā susu pāna in momentele din urma. Fiai tierin'a usiōra!

(Complimente intre Vien'a si Florenti'a.)

Din Veneti'a se comunica urmātorulu casu, carele au fācutu sensatiune mare. Nu de multu organele administratiunei c. r. austr. din Veron'a au datu de o banda, carea falsificā en gros harthii de statu italiēnesci. Tribunalulu respectivu austriacu au judecatu pre acei falsificatori dupa ce au cursu processu in tōta formā in contra lorū. Regimulu italianu au decisu, cā acelorū oficiali c. r. cari au contribuitu la descoperirea acelei bande si la pedepsirea lorū, in semnu de recunoscintia invederata, sa le dea decoratiunile St. Mauriciu si st. Lazaru.

Pentru cā in sa insēmnele acēstea de onōre sa nu fi'a refusate, regimulu din Florenti'a se incunoscintia pe cale privata, despre aceea, ca regimulu c. r. concede-va a se dā asemenea decoratiuni suditiloru sei si nu li se voru pune niscari pēdeci, cā sa nu le pōta primi si purtā. Dupa ce au primitu asecurārile, ca nu se face nici unu felu de pedeca s'a si trāmisu amintitele decoratiuni respectiviloru. Acumu se vorbesce, cā si regimulu c. r. austriacu va se decorēza pe vre-o cativa oficiali italiani, pentruca au fostu descoperitu o banda de falsificatori de harthii austriace — De si sunt simptomele acēste numai esteriōre, totusi au insemnatarea lorū.

Mai nou.

Toem'a primimu o corespondintia din Dev'a, din care aflāmu ca in comitatulu Hunedōrei inca s'a constituitu comitetulu si ca Romāni cari facu o parte a aceluasi si-au datu reservatiunea de dreptu in intielesulu rescriptului din 25 Dec. 1865 si a votului Romānilorū dela diet'a din Clusiu. Mai pe largu in nrulu viitoriu.